

her har talt om, naar man dog lige siden 1866 har ønsket Juni-Grundloven tilbage? Svaret ligger i Virkeligheden i de vanskelige politiske Forhold og i hele den Stilling, som Venstre blev bragt i under de politiske Kamptider. Da Højre brød Forfatningen, maatte Venstre tage den Stilling ikke at kræve en ny Forfatning, men kræve, at den Forfatning, som vi havde, skulde overholdes. I de politiske Kampaar var der Forslag fremme til Grundlovsforandring. Estrup stillede saaledes Forslag i Samlingen 1885—86, og jeg skal her tillade mig at citere en Udtalelse af afdøde Folketingsmand C. Berg, der karakteriserer Venstres Stilling til Forfatningsforandringen paa den Tid. Under Behandlingen af Estrups Forslag til Forandring af Grundloven udtalte Berg den 15. Januar 1886 følgende, som jeg med den højtærede Formands Tilladelse vil citere: „Jeg tror ikke, det vil være rigtigt, at man overhovedet indlader sig paa Grundlovsforandringer. Hvad skulle vi egentlig med dem? Kunne vi ikke holde den Grundlov, vi have, eller føre den tilbage paa den rette Køl, hvad skulde saa forandrede Grundlove kunne betyde?“ Og videre siger Berg: „De maa vide, hvilken overordentlig Betydning det har, at vi staa paa den positive Rets Grund, paa Grundloven, som den er“, og han føjer til: „Uagtet hele den store, almindelige Befolkning siger: Forfatningen burde have været anderledes, Juni-Grundloven burde have været genindtraadt uforandret i 1866 ifølge Forbeholdet af 1855 — ikke destomindre siger den: den *juridiske* Ret er Grundloven, som den nu er, og den fastholde vi, paa den staa vi.“ Venstre krævede med andre Ord ikke den Gang nogen ny Forfatning, men at Forfatningen skulde overholdes. Det vilde da vise sig, at den kunde bruges til at gennemføre betydningsfulde Fremskridt.

Ganske det samme Syn paa Forholdene raadede i 1901, da Venstre kom til Ledelsen. Da var der ingen betydende Politiker, der tænkte paa at tage fat paa at faa gennemført en Forfatningsforandring, da blev der i fuld Overensstemmelse med Ønsket fra alle Sider taget fat paa Reformarbejdet. Alle maa ogsaa indrømme, at de Fremskridt, der er gjorte paa den almindelige Lovgivnings Omraade siden 1901, er baade store og betydningsfulde, selv om vi fra vor Side kunde have ønsket paa adskillige Omraader at være kommet videre frem.

Men nu har altsaa en Række store og

betydningsfulde Reforme efterhaanden fundet deres Løsning, og nu ligger efter vor Mening Vejen aaben for Arbejdet paa at faa omdannet Forfatningen i Juni-Grundlovens Aand, som det siges i Venstres Program. Nu maa Tiden være inde til at give det danske Folk den Ret tilbage, som det mistede ved Forfatningen af 1866.

Hoveddrivfjederen i de senere Aars Grundlovsforhandlinger her i Tinget har væsentlig været Ønsket om at faa tilvejebragt en Ændring af Grundlovens § 32 saaledes, at det blev muligt at skaffe en retfærdig Valgkredsordning i fuld Overensstemmelse med Grundlovens Aand og Grundlovens Ord. Herom og om det alene samlede Bestræbelserne sig i 1906, uden at det lykkedes at gennemføre denne Grundlovsforandring i Landstinget. Spørgsmaalet udvidede sig imidlertid, Kravene blev mere omfattende. Efterhaanden som Sagen kom frem til mere indgaaende Drøftelse i Befolkningen, og efter at man ved Gennemførelsen af den kommunale Valglov havde anerkendt Kvindernes fuldt berettigede Deltagelse i de kommunale Valg, optog Venstre ogsaa Kravet om Kvindernes politiske Valgret og tillige om Valgrets alderens Nedsættelse til 25 Aar sammen med Ændringen af § 32. Jeg skal ikke her gaa ind paa, hvorfor Venstre ønskede at løse Forfatningsspørgsmaalet i to Afsnit og i første Omgang stillede Forslag om Ændringer vedrørende Folketingets Sættelse. Det har jeg tidligere haft Lejlighed til at gøre Rede for her i Tinget, men jeg skal angive Grunden til, at vi nu gaar over til at stille Forslag om en samlet Forfatningsreform. Grunden dertil er, at Landstingets Flertal i sin Udvalgsbetænkning i sidste Samling stillede sig afvisende overfor vort Forslag om en Ændring af Grundloven, som det da forelaa. Vi har hele Tiden hævdet, at vi ønsker Forfatningsspørgsmaalet løst ved fredelig Forhandling Partierne imellem og Tingene imellem. Derfor ønskede vi, at Forhandlingens Vej skulde prøves fuldt ud, og naar vi ikke kunde opnaa den begrænsede Reform, vi tidligere foreslog, ved Hjælp af den Forhandling, vi har taget op, er vi nu gaaede over til at forsøge en ny Vej, idet vi tager den samlede Forfatningsreform op til Gennemførelse.

Nu er altsaa den samlede Forfatningsreform sat paa Dagsordenen, nu lægger vi Haanden paa Ploven, nu tager